

มโนทัศน์เรื่องสิทธิในพุทธศาสนา

นายพงศ์ศิริ ศรีวรรณะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาปรัชญา ภาควิชาปรัชญา

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

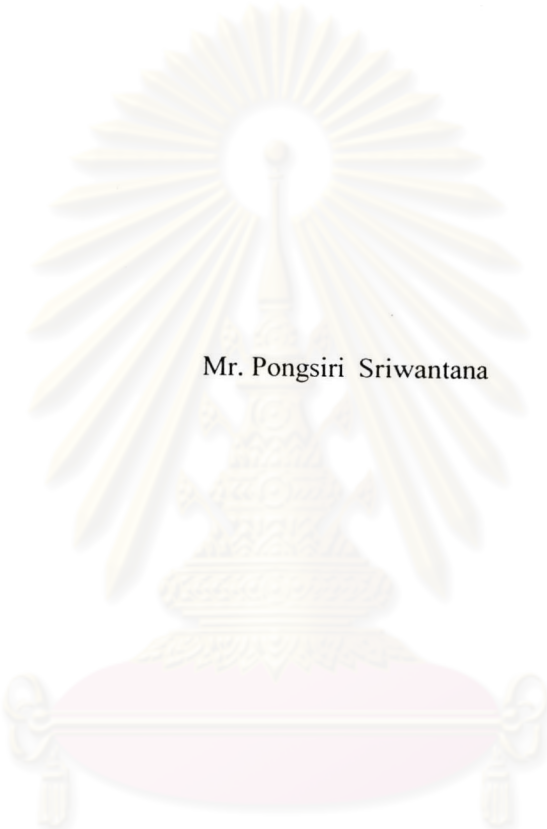
ปีการศึกษา 2546

ISBN 974-17-4588-5

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

12193700x

THE CONCEPT OF RIGHTS IN BUDDHISM

Mr. Pongsiri Sriwantana

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Philosophy

Department of Philosophy

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2003

ISBN 974-17-4588-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์

มโนทัศน์เรื่องสิทธิในพุทธศาสนา

โดย

นายพงศ์ศิริ ศรีวรรณะ

สาขาวิชา

ปรัชญา

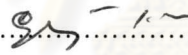
อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.สมภาร พรมทา

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

.... คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ม.ร.ว.กัลยา ดิงศักดิ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อุกฤษฏ์ แพทย์น้อย)

.... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมภาร พรมทา)

.... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พงศศิริ ศรีวรรณะ : มโนทัศน์เรื่องสิทธิในพุทธศาสนา. (THE CONCEPT OF RIGHTS IN BUDDHISM) อ.ที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์ ดร.สมภาร พรมทา. 100 หน้า.

ISBN 974-17-4588-5.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และประเมินข้อโต้แย้งเกี่ยวกับมโนทัศน์เรื่องสิทธิในพุทธศาสนา ซึ่งนักวิชาการบางท่านเห็นว่าแม้พุทธศาสนาไม่มีคำสอนเรื่องสิทธิโดยตรงแต่การมีแนวคิดเกี่ยวกับคุณค่าทางศีลธรรมของบุคคล และการมีหน้าที่ที่มาจากการมีพันธะต่อกันของบุคคลในสังคมเป็นเหตุผลแสดงถึงการแฝงนัยของมโนทัศน์เรื่องสิทธิในพุทธศาสนา แต่ผู้วิจัยได้ชี้ให้เห็นว่าเหตุผลดังกล่าวนี้ยังไม่เพียงพอ เนื่องจากมโนทัศน์เรื่องสิทธิมีลักษณะสำคัญคือการมีอำนาจของแต่ละบุคคลในสังคมและการยึดติดกับตัวตน อันเป็นลักษณะที่แสดงถึงการแบ่งแยกในสังคมนระหว่างปัจเจกบุคคลกับปัจเจกบุคคล และปัจเจกบุคคลกับสังคม ซึ่งขัดแย้งกับคำสอนในพุทธศาสนาที่เห็นว่าหน่วยในสังคมมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา.....ปรัชญา.....

สาขาวิชา.....ปรัชญา.....

ปีการศึกษา.....2546.....

ลายมือชื่อนิสิต..... .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... .....

4380152222: MAJOR PHILOSOPHY

KEYWORD: BUDDHISM / RIGHTS / CONCEPT OF RIGHTS

PONGSIRI SRIWANTANA : THE CONCEPT OF RIGHTS IN BUDDHISM.

THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF. SOMPARN PROMTA , PH.D.

100 pp. ISBN 974-17-4588-5.

The purpose of this thesis is to analyze and evaluate the argument concerning the concept of rights in Buddhism. Some Buddhist scholars state that : even though there is no the explicit statement claiming that there are rights in Buddhist teaching, having concepts about individual's moral value and mutual obligation implicitly implies the rights in Buddhism. However, the researcher has pointed out that this rationale is not sufficient since a presupposition of the concept of rights—egoism—demonstrates social discrepancies among individuals and between individuals and society, which contradict the Buddhist belief of interrelatedness of persons.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Department.....Philosophy....

Student's signature.....*Pongsiri Sriwantana*.....

Field of study....Philosophy...

Advisor's signature.....*Somparn Promta*.....

Academic year.....2003.....

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณพ่อแม่และครอบครัวที่ช่วยเหลือเลี้ยงดูสนับสนุนมาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณ รศ.ดร.สมภาร พรหมทา อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ และช่วยตรวจสอบปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณ ผศ.อุกฤษฏ์ แพทย์น้อย ที่ช่วยให้คำแนะนำและแหล่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์

ขอขอบคุณ รศ.ดร.สัจชัย สุทธิเกษมมานนท์ แห่งคณะศิลปศาสตร์ ธรรมศาสตร์ ที่ให้ความช่วยเหลือในฐานะเพื่อนและพี่ที่ติดต่อมาตั้งตั้งข้าพเจ้าเรียนปริญญาตรี

ขอขอบคุณ คุณพรเทพ สหชัยรุ่งเรือง สำหรับการตรวจสอบและเรียบเรียง คุณเอกวิน ชุนบุญจันทร์ สำหรับการตรวจสอบคำผิด คุณพุดวิทย์ บุญนาค สำหรับคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ คุณนวัช เกียรติก่อเกื้อ สำหรับการให้สัมภาษณ์และการส่งชื่อหนังสือบางเล่มจากต่างประเทศที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ คุณณัฐพล ชื่นสุขน สำหรับการแปลบทคัดย่อภาษาอังกฤษ คุณอรรถสิทธิ์ กันมล สำหรับคำปรึกษาด้านกฎหมาย คุณจรรยา ยามาดี สำหรับการอำนวยความสะดวกในการทำวิทยานิพนธ์ และขอขอบคุณเพื่อนทุกคนที่ไม่ได้เอ่ยนามในที่นี้

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณทุกสิ่งที่ไม่ได้เอ่ยนามและเป็นปัจจัยเกี่ยวข้องทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จไม่ว่าโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์	1
ขอบเขตการวิจัย	1
วิธีการดำเนินการวิจัย	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
บทที่ 2 ข้อโต้แย้งเรื่องมโนทัศน์เรื่องสิทธิในพุทธศาสนา	3
ข้อโต้แย้งของคุณบุญธรรม พุนทรัพย์	3
ข้อโต้แย้งของอาจารย์สมภาร พรหมทา	8
ข้อโต้แย้งของคีโณ	14
ข้อโต้แย้งของอิฮารา	20
ข้อสังเกตเพิ่มเติม	21
บทที่ 3 มโนทัศน์เรื่องสิทธิ	24
สิทธิกับคุณค่าทางศีลธรรม	24
มโนทัศน์เรื่องสิทธิ	29
สิทธิกับหน้าที่	42
บทที่ 4 ระบบศีลธรรมในพุทธศาสนา	50
คุณค่าทางศีลธรรมของบุคคลในพุทธศาสนา	51
กฎแห่งกรรมและคุณค่าทางศีลธรรมของบุคคล	53
ศีลธรรมสองระดับในพุทธศาสนา	57
หลักธรรมเบื้องหลังศีลธรรมสำหรับสังคมในพุทธศาสนา	60
บทที่ 5 พุทธศาสนากับมโนทัศน์เรื่องสิทธิ	67
พุทธศาสนากับสิทธิมนุษยชน	67
พุทธศาสนากับมโนทัศน์เรื่องสิทธิ	75
บทที่ 6 บทสรุป	87

สารบัญ (ต่อ)

รายการอ้างอิง.....	89
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	92

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย